N°. 17.

A°. 1834.

DONDERDAG DEN 27sten FEBRUARIJ.

SURINAAMSCHE COURANT.

MENGELINGEN.

EENIGE VOORSCHRIFTEN OM DEN TIJD NUTTIG DOOR TE BRENGEN.

Waarmede zullen wij van avond den tijd passeren? — Dit is zoo doorgaans, in de gezelschappen, de eerste vraag, als het theegoed heeft uitgediend; en die vraag vind men zeer gepast en verstandig; want vier, vijf uren door te brengen, zonder dat men zich doodelijk verveelt, dit is nog al geen bagatel; en vier, vijf uren zoo door te brengen, dat men zich goed amuseert, dit noem ik eene groote kunst.

Die zelfde vraag, die men meestal in de gezelschappen hoort, en daar als zeer noodig en verstandig kan gerekend worden, doet men zelden in het dagelijksche leven. Duizende menschen, die verlegen zijn, waarmede zij den langen dag zullen zoek maken; die, zoo als zij het zeer *naïf* uitdrukken, met hunnen ledigen tijd geen raad weten! Ook ik wist waarlijk niet, Lezers! waarmede thans den tijd te passeren, die mij tot het schrijven van een *vertoogje* wordt gegeven; en, terwijl ik al zat te bedenken, over wat onderwerp ik heden, ten minste eenige oogenblikken, pratea zou, viel mij eensklaps in, eens *eenige middeltjes* voor te schrijven, *geschikt om den tijd te slijten of door te brengen.* En dien inval vond ik, nog al zeer goed, al weet gij, hetgeen gij hooren zult, veel beter dan ik, evenwel het zal tijdpassering wezen.

Als een eerste middel wordt aanbevolen, *het spel*. En welk een ruim veld ziet men hier niet geopend! hoe velerlei soorten van allerlei aard overtuigen steeds, dat het spel eenen hoogen rang onder de bekende tijdverdrijven verdient.

Hoeveel tijds schuift men toch reeds weg, eer men onderling eens is, welk spel thans aan de orde van den avond zal wezen! De een verkiest het vorstelijk *schaken*, de ander het diepzinnig *kienen*, een derde wil *dammen*, een vierde *loterijen*, een vijfde *kometten*, een zesde houdt het bij *quadrille*, terwijl een zevende, achtste en negende, van *whisk*, *domino* of *pandoeren* spreekt; lang duren de discussien; hevig loopen zelfs somtijds de debatten; eindelijk verkiest iemand zichzelven tot president, neemt de stemmen op, en de meerderheid zich pruilende onderwerpt, evenwel met de welmeenende betuiging: *Nu, het is mij volstrekt onverschillig.* Men zet zich eindelijk neder; de noodige instrumenten komen te voorschijn, en het spel begint. Slechts één oogenblik heerscht eene diepe stilte; doch eensklaps wordt dezelve afgebroken; van alle kanten hoort men het welluidend geroep: *troef! bästa! kien! mariage!* of welke verhevene woorden, die van 's menschen vernuft en vindingrijken geest getuigen, het spel mag vorderen. Dit kunstmatig discours wordt nu en dan wel eens afgebroken door gekibbel en gekakel; maar ook dit amuseert en geeft variatie; spoedig reclameert men de orde, en men zet zijne werkzaamheid voort, met die inspanning, met dat overleg, alsof men geheele koningrijken had te winnen of te verliezen! — Eindelijk slaat het uur van scheiden, en nu komt het laatste tooneel; men maakt de balans, rekent en telt, betaalt en ontvangt, en — men heeft volkomen zijn but bereikt, het zij met winst, het zij met schade, het zij met genoegen, het zij, met verveling; want — men heeft weder den tijd gepasseerd.

Het tweede middel ter tijdpassering is: *het bezoeken*, het gezet bezoeken, *van de plaatsen der openbare vermaken*, als bals, assemblées, danspartijen, concerten, enz., zoo maar de beurs zich niet in eenen uitgeputten staat bevindt, de overvloedigste gelegenheid, om, op eene fatsoenlijke wijze, zijnen tijd, maar ook (zie daar een dubbel profijt! zijne kontanten kwijt te raken. Al noemt men het bal gemeen, al amuseert men zich op de assemblée miserabel, al zingt de eerste chanteuse affreus, al zijn de decoratiën pover, al is het tooneel slecht verlicht, het orchest ellendig bezet, al kent niemand der acteurs zijne rol, al is het stuk, dat men geeft, niets interessant, al geeuwt men het oogenblik te gemoet, dat men naar huis kan rijden of wandelen, — evenwel men bereikt het doel van alle wereldsche vermaken en zinnelijke genoegens; want — men verdrijft den tijd.

Ik wil u dus een ander middel van meer algemeene nuttigheid voorschrijven; ik bedoel *het nieuws van den dag*. En welk een' onuitputtelijken rijkdom levert niet dit onderwerp op! hoe overvloedig is hier de gelegenheid, om een groot gedeelte van den naren langen dag door te brengen! Men begint met de nieuwspapieren te doorsnuffelen, keuvelt over Spanje en de Porte, over de Insurgenten en de Liberalen, twist of de Franschen Spanje, of Spanje de Franschen heeft ingepakt, informeert naar de debatten der Tweede Kamer; men spreekt over de sterfgevallen, die, of tot blijdschap der erfgenamen, of tot droefheid der nabestaanden, hebben plaats gehad; over de gelieven, die zich, of uit liefde, of om eene andere reden, in het huwelijk begeven; over publieke of onderhandsche, vrijwillige verkoopingen, en wat zoo al doorgaans in de nieuwspapieren verder gevonden wordt. Is dit nu afgehandeld, dan gaat men over tot de particularia, dat is tot hetgeen men zoo niet in de nieuwspapieren vindt, en toch wel degelijk tot het nieuws van den dag behoort; men verneemt, namelijk, naar alles, wat er zoo al omgaat bij zijne vrienden en bekenden, vijanden en geburen; men informeert, met de grootste naauwkeurigheid, ten blijke van ware belangstelling, naar ieders zaken, naar elks toestand en belangen, naar ieders daden en omstandigheden; en men passeert alzoo niet slechts den tijd op eene aangename wijze, maar men verrijkt ook zijne kennis met eene aanmerkelijke bijdrage, welke alweder ruime stof oplevert, om naderhand, wanneer het opgezamelde aan anderen wordt medegedeeld, den ledigen tijd, even vermakelijk en even nuttig, te verdrijven.

Mij komt, ongezocht, een vierde middel in gedachte, 't welk ik de vrijheid zal nemen aan te prijzen; het is: *zich te bemoeijen met de zaken van anderen.* Die het zoo ver in de wereld heeft gebragt, dat hij rentenieren mag, hetzij dan uit verkiezing, hetzij uit nood (enfin, rentenieren, is rentenieren, en een werkje, dat zich nog al gemakkelijk laat aanleeren); die dan ééns tot den rang van rentenier is opgeklommen of afgedaald, al naar dat de omstandigheden zijn, heeft nu wel het meest van allen ledigen tijd in overvloed. En want rentenieren en ledigloopen zijn dikwijls woorden van gelijke beteekenis. En waarmede zal nu een rentenier, die volstrekt geene bezigheid heeft, hem door stand of betrekking opgelegd, en die evenwel eenen werkzamen geest heeft en zoo gaarne een werkzaam leven leidt, waarmede zal deze zich toch onledig houden? Ik weet voor dezen niets beter, dan zich in te laten met de zaken van anderen, als een bruikbaar middel, ook voor ieder, die, na de verrigting zijner eigene werkzaamheden, nog tijd over heeft, en zoo dikwijls met den overigen en ledigen tijd verlegen is. — Waarlijk. de ondervinding heeft dit middel reeds sedert jaren als *probatum* doen kennen!

Om dit middel wat nader bekend te maken, en tevens de geschiktheid van hetzelve, ter bereiking van het bedoelde einde, aan te toonen, en den werkzamen mensch teekenen, die op zoodanig eene edele en nuttige wijze den tijd verdrijft.

Anselmus heeft reeds voorlang zijn beroep laten varen, en voor zichzelven volstrekt niets te doen, dan te eten, te drinken, zich te kleeden, en te slapen; en evenwel, hoe verbazend druk heeft hij het den ganschen dag! Gij ziet hem loopen en draven van den morgen tot den avond; hij heeft geen' tijd, om gerust te eten; het is hem niet mogelijk, zijn geliefkoosd middagslaapje te genieten. Men beklaagt den man: maar, wat is er dan toch voor hem te verrigten? Wel, *niets te doen* is hem niet mogelijk. Weet hij voor zichzelven niets te verrigten, hij wil nuttig zijn voor anderen. Hij overdenkt en beoordeelt de daden zijner vrienden en bekenden, en behartigt hunne belangen. Verneemt hij iets van hunne bijzondere omstandigheden, dadelijk biedt hij zijne hulp aan, die niemand behoeft, en nog veel minder iemand verlangt, geeft welmeenend en dringend zijnen raad, neemt op zich, om alles te besturen, alles te regelen, alles te schikken, alles te vereffenen; en hoezeer men hem bedankt voor zijnen ijver, hem verzoekt, ja smeekt, zich alle moeite te besparen, hem verzekert, dat hij niet helpen kan, hoezeer hij zelf gelooft, dat zijne pogingen nutteloos wezen zullen, de man heeft alles voor anderen over; niets is hem te veel, zoo hij slechts anderen helpen kan: hij vangt nu aan, het plan, dat hij terstond ontwierp, te gaan volvoeren, en wacht zich wel, den kortsten weg daartoe te verkiezen.

Anselmus hoort, er is verwijdering en twist ontstaan tusschen twee vrienden, wier namen hij naauwelijks kent; die breuk moet hersteld, de twist weggenomen; hij zal verbroederen en verzoenen; dadelijk spoedt hij zich naar de twistenden, en biedt zich tot scheidsman aan; men heeft hem slechts de oorzaak der vijandschap te verklaren, en terstond zal hij zeggen, aan wiens zijde het regt, en bij wien de schuld gevonden wordt; als men naar hem maar hoort, dan is in een oogenblik alles vergeven en vergeten, en op een' meesterachtigen toon gebiedt hij de twistenden, zich met elkander te verzoenen.

Alles is, bij vrienden en bekenden, geschikt en geregeld; in den kring zijner betrekkingen weet de werkzame man niets meer te besturen, te verhelpen, te verbeteren; te veranderen; maar nu, daar hij toch niets anders weet te doen, zal hij zijne talenten besteden tot nut van 't algemeen; niemand moet hem storen in de uren, die hij aan den arbeid heeft toegewijd; bij hem is

de geheimzinnigste stilzwijgendheid; gelaat, oog, houding, enkele korte, afgebrokene woorden toonen middagklaar, dat ANSELMUS groote en verhevene plannen vormt, en dat er eerlang daden zullen vernomen worden die gansch *Europa* zullen verbazen. Hij begint met eene lijst te formeren van alle de gebreken, die er in de publieke administratiën worden gevonden, en den voorspoed overal blijven verhinderen; hij neemt alle de openbare ambtenaren in oogenschouw, van den kleinsten tot den grootsten, van den minister tot den veldwachter toe; beoordeelt decreten, belastingen, traktaten; stelt gedetailleerde memoriën en beredeneerde adressen op; toont wiskunstig de bronnen aan, waaruit al het gebrekkige ontstaat; schrijft de middelen voor, om voortaan den vrede te verzekeren, koophandel en landbouw te doen floreren, met één woord, geheel het land, met al deszelfs ingezetenen, ten hoogsten trap van welvaart en rijkdom op te voeren.

Ziet daar de wijze, waarop ANSELMUS zijnen tijd besteedt! Al leidt hij een ambteloos leven, al heeft hij voor zichzelven niets te doen, hij verstaat de kunst, om den tijd, dien hij zoo overvloedig heeft, nuttig door te brengen."

(Vaderl. Letteroefeningen.)

VERVAL DER VOLKSNIJVERHEID EN DER FABRIJKEN IN PORTUGAL.

Men kan zeggen dat Portugal zich met eigen handen tot op het hemd heeft uitgekleed. Slechts nu en dan dacht een Koning of Minister er aan, om de natuurlijke rijkdommen van het land te doen gelden.— Onder Sebastiaan werden er ijzersmederijen opgerigt; dezelve vervielen onder de Spaansche Regering; zij herstelden zich onder de eerste Koningen uit het Huis van Braganza, en geraakten op nieuw in verval onder het Engelsche Beheer. Hetzelfde geldt ten aanzien van de ontginning der mijnen en nog niet lang geleden zag Portugal, hetwelk zoo rijk is in alle soorten van metalen, zich veroordeeld tot de schande, om aan Engeland aanzienlijke sommen te betalen, ten einde dezelve van daar hetzij in slaven of op allerlei wijzen verwekt, te ontvangen, terwijl zijne verlaten smelterijen en zijne toegestopte mijnen de lafheid en ongeschiktheid van een bestuur aanklaagden, hetwelk ten koste van de eigen industrie om vreemde bescherming bedelde. Te gelijker tijd bragt de onbepaalde vrijdom, welke aan de vreemde schepen in al de havens van Brazilie, toen nog eene kolonie werd toegestaan, de doodelijkste slagen toe aan de eigen marine en scheepvaart, welke door niet eenen enkelen beschermenden maatregel tegen dezen regtstreekschen aanval ondersteund werden.

De gedwongen heffingen ten behoeve van den buitenlandschen oorlog; de verhuizing van het Hof en van een aantal grooten naar Brazilie, de terugneming van aanzienlijke kapitaal uit de circulatie; de toeneming van de openbare lasten; de uitplundering van de Rijks kassen door de ambtenaren der schatkist; eene groote schuld bij gebrek aan middelen om dezelve af te lossen, — ziedaar de rampen, waaronder Portugal in de laatste jaren zuchtte, rampen, welke het hervormingsgezinde doch kortstondige bestuur der Cortes niet heeft kunnen doen verdwijnen, en door de roofgierige tirannij van Don Miguel slechts zijn vermeerderd geworden.

WETENSCHAPPELIJKE BERIGTEN.

FRANKRIJK. — Voor eenigen tijd heeft de Heer F. SUDRE, aan het Instituut de door hem gedane uitvinding medegedeeld, van eene *Phonographie* of *Muzikale taal*, door middel van welke men met muzijkinstrumenten tot elkander zou kunnen spreken. Eene commissie, bestaande uit de H. H. PRONY, ARAGO, baron FOURIER, RAOUL-ROCHETTE, CHERUBINE, LESUER, BERTON, CATEL en BOIELDIEU, heeft de uitvinding van den Heer SUDRE onderzocht en verklaard dat dezelve de beginselen bevat van eene allergewigtigste ontdekking, welke vooral voor de krijgsdienst van groot nut kan zijn, tot het overbrengen van bevelen op groote afstanden en ook in de grootste duisternis. Inderdaad zijn daaromtrent, op last van den Minister van Oorlog, reeds proeven genomen, in tegenwoordigheid van onderscheidene Staf- en Genie-officieren. Men bediende zich daarbij van de waldhoorn, welke op zeer groote afstanden kan gehoord worden, en bragt daarmede de volgende orders en berigten over: »Om vier uur morgen opbreken;" — »laat de brug morgen ochtend te 6 uur in de lucht springen;" — »er is gebrek aan buskruid;" »de divisie zal te 4 uur morgen op Auteuil marcheren," — »de rivier is buiten hare oevers getreden;"— »men hoort het kanon van de zijde van Issy." De Heer SUDRE heeft daarenboven een Woordenboek aangelegd voor de Fransche, Italiaansche Spaansche, Duitsche en Russische talen om dezelve allen in zijne *Phonographische* taal te vereenigen. Een groot Woordenboek geeft in eene eerste kolom het muzijkteeken; in de volgende kolommen de woorden der zes talen, welke hetzelfde denkbeelden uitdrukken. Verder heeft de vervaardiger voor ieder dezer talen zes kleine afzonderlijke Woordenboeken vervaardigd, waarin de woorden *Alphabetisch* gerangschikt zijn, en bij elk het muzijkteeken geplaatst is waardoor het *phonographisch* wordt uitgedrukt. Dit kleine Woordenboek verwijst weder naar het groote waarin de overzetting van het woord in de overige talen te vinden is.

Wij lezen in een geleerd Hoogduitsch tijdschrift het volgende:

Men heeft onlangs bij Gribach in Franken, vele exemplaren van een reuzenboom der voorwereld opgegraven. Het hartvormige blad is 6 tot 7 voeten lang; het toont nog aan beide zijden de opperhuid en innerlijk zijne *Anatomische* deelen. — De stam zelfs heeft nog zijne spint. De vrucht is 1 tot 1½ voeten lang en urnvormig. Het geheel is voortreffelijk bewaard, doch deze fossile plant is nog niet botanisch bestemd.

Welk eene colossale hoogte moeten deze boomen niet gehad hebben! Misschien wel die onzer kerktorens. Ook is het niet te verwonderen dat de mastodanten, die thans schielijk heele bosschen kaal zouden vreten, toen spoedig aan de 7 voetige bladeren zullen verzadigd geweest zijn.

HERSCHEL II is onlangs van Windsor afgereisd, om zich naar de Kaap de Goede Hoop in te schepen; zijne *Astronomische* instrumenten waren op acht wagens geladen, elk derzelver werd door vier paarden voortgetrokken. Het doel van zijne reis is om de vaste sterren aan het zuidelijke halfrond des hemels te monsteren en vooral, om eene Catalogus te maken der dubbelde sterren, die aldaar gevonden worden.

Men maakt melding dat men thans in Duitschland de methode om natuurlijke magneten te versterken of ijzer eene magnetische kracht mede te deelen, zoodanig had volkomen gemaakt, dat deze magneten eene ongeloofelijke kracht uitoefenden. — Thans heeft men in Engeland verdere ontdekkingen met deze versterkte magneten gedaan. Door het naderen van twee ongelijkmatige polen dezer magneten, bragt men een elektrieke vonk voor den dag, en eindelijk gelukte het, om met dezelve het water te ontbinden in zuur en waterstofgas, even als zulks met de galvanische kolom plaats heeft. Hierdoor wordt bewezen: de groote overeenkomst, zoo niet de identiteit van de elektrieke en magnetische vloeistoffen.

In de Hospitalen te Londen, waar thans deze magneten op zenuwkwalen worden aangewend, merkte men deze zonderlinge verschijning op bij een lijder aan de *tic douloureux*. Men plaatste de zuidpool van een magneet in de gedaante eens hoefijzers aan de zenuw des monds en de noordpool in het oor van den lijder, en de pijn verdween. Toen men de magneet op nieuw toediende maar met de polen omgekeerd, kwam de pijn terug.

(Curaçaosche Courant.)

ADVERTISSEMENTEN.

(9504) Wordt bij *publieke Inschrijving* te Koop aangeboden, (mits goedgekeurd wordende) van de Plantaadje *Mijn Vermaak* meerder of minder:

Negen-en-Twintig Honderd Ponden heele witte en zwarte bast KOFFIJ, en *Honderd Vijf-en-Dertig* Ponden gebroken KOFFIJ.

De Inschrijvings-Billetten, zullen ter Griffie van het Geregtshof worden aangenomen tot Zaturdag, den 1sten Maart, des morgens *negen* uren, als wanneer dezelve door Heeren Gecommitteerde Raden worden geopend.

De *Monsters* zijn aldaar te bezigtigen.

Paramaribo, den 26 Februarij 1834.

F. BLUDEKER,
c. s. *Schwester*.

(9480) Alle degenen, welke iets te vorderen hebben van nu wijlen den Heer J. WILLIAMS of deszelfs Boedel, worden verzocht hunne Blanko Rekeningen in te dienen ten Kantore van den Ondergeteekende, om na accoord-bevinding, betaling te erlangen; en degenen, welke verschuldigd zijn betaling te willen presteren.

Paramaribo, den 26 Februarij 1834.

A. F. GERDEMAN, *qq. c. s.*

(9501) *HEDEN* zal J. E. LYONS, op VENDU Verkoopen: *Een Chais*, 274 ps. Beslag-Planken, vierkant Hout, enz.

(5827) M. A. KEIJSER, zal *MORGEN*, op VENDU Verkoopen:

Provisiën, Stukgoederen, Kopie Beslag Planken, voor rekening den Houtgrond *Quapibo*; eenige Varkens en een Koe.

(5743) A. SALOMONS zal Dingsdag e. k. ten 9 ure, op VENDU Verkoopen:

Provisiën en Stukgoederen; alsmede de Negerin, genaamd *Julianna*, met hare twee zoonen, genaamd *Jan* en *Jacobus*, zijnde bekwame *Timmerlieden*, *Kanters*, *Zagers* en *Cingelwerkers*; aankomende Mejufvr. M. J. BULO — Een Negerjongen, genaamd *Katoen*; aankomende den WelEd. Heer Mr. HEIJLIDEIJ.

(9481) Een der *Laatste Voorstellingen* van F. A. MULLER, *Mechanicus*. — Bovengenoemde verwittigd het geëerd Publiek, dat hij voornemens is op HEDEN AVOND, den 27sten dezer, eene BUITENGEWONE REPRESENTATIE te geven.

PRIJZEN DER PLAATSEN:
1ste *rang f* 2. — 2de *rang f* 1.

(9500) VERLOREN:

Een *GOUD CACHET*, met de Letters S. H. M.; die hetzelve terug brengt ter dezer Drukkerij, zal beloond worden.

SCHEEPSTIJDINGEN.

Met Z. M. Oorlogs-Brik *de Echo*, zijn als Passagiers medegekomen: den WelEdelen Gestr. Heer J. J. RAMMELMAN ELSEVIER Jr., Echtgenoote en drie Kinderen en den Heer M. D. TEENSTRA.

Gedrukt te *Paramaribo*, bij de Erven J. BRINK.